

วิชา การวิเคราะห์และออกแบบเชิงวัตถุ

(Object Oriented Analysis and Design)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์จุฑามณี จันทรมานี

หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

หน่วยที่ 10 การวิเคราะห์และออกแบบโปรแกรมทางธุรกิจ

สาระการเรียนรู้

1. ความหมายของการวิเคราะห์และออกแบบโปรแกรม
2. นักวิเคราะห์ระบบ (System Analysis)
3. กิจกรรมต่าง ๆ ของระบบการประมวลผลข้อมูล
4. การวิเคราะห์ปัญหา
5. การวางแผนงานเพื่อศึกษาปัญหา
6. การศึกษาผลกระทบของระบบงาน

สาระการเรียนรู้

7. การเขียนรายงานแสดงหัวข้อปัญหา
8. สิ่งที่จะมีในรายงานแสดงหัวข้อปัญหา
9. การทำแผนภาพตารางเวลา
10. การศึกษาความเหมาะสม
11. การออกแบบโปรแกรม
12. การออกแบบแฟ้มข้อมูลและฐานข้อมูล

สาระการเรียนรู้

13. หลักการออกแบบข้อมูลนำเข้า
14. การออกแบบข้อมูลนำเข้าทางจอภาพ
15. สิ่งที่ต้องศึกษาในการออกแบบฟอร์ม
16. ขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรม
17. การทดสอบการใช้งานของโปรแกรม
18. การทดสอบระบบ
19. การจัดทำเอกสารและคู่มือและการใช้งานของโปรแกรม
20. การปรับปรุงและพัฒนาโปรแกรม

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกความหมายของการวิเคราะห์และออกแบบโปรแกรมได้
2. อธิบายการวิเคราะห์และวางแผนเพื่อศึกษาปัญหาได้
3. อธิบายการเขียนรายงานแสดงหัวข้อปัญหาได้
4. อธิบายหลักการออกแบบโปรแกรมได้
5. ประยุกต์การออกแบบและเขียนโปรแกรมได้

สมรรถนะการเรียนรู้

1. แสดงความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์โปรแกรมทางธุรกิจ
2. แสดงความรู้เกี่ยวกับการออกโปรแกรมทางธุรกิจ
3. ปฏิบัติการวิเคราะห์และออกโปรแกรมทางธุรกิจ

ความหมายของการวิเคราะห์และออกแบบโปรแกรม

คำว่า **วิเคราะห์** มาจากคำว่า **พิเคราะห์** ซึ่งเป็นการเปลี่ยน พ เป็น ว ในภาษาไทยซึ่งแปลความหมายได้ว่า การพินิจพิเคราะห์ การพิจารณา การใคร่ครวญ การไต่สวนความหรือเรื่องราว ส่วนในภาษาอังกฤษก็ได้ให้ความหมายใกล้เคียงกันคือ Determine, Examine และ Investigate ซึ่งคำว่าวิเคราะห์นี้สามารถนำไปใช้กับวิชาการต่าง ๆ ได้มากมาย เช่น การวิเคราะห์โครงสร้าง การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ การวิเคราะห์เชิงปริมาณ การวิเคราะห์ปัญหา เป็นต้น

นักวิเคราะห์ระบบ (System Analysis)

นักวิเคราะห์ระบบ (System Analysis) คือ บุคคลที่ศึกษาปัญหาซับซ้อนที่เกิดขึ้นในระบบและแยกแยะปัญหาเหล่านั้นอย่างมีหลักเกณฑ์ นักวิเคราะห์ระบบหรือที่เราเรียกกันว่า SA จะทำหน้าที่หาวิธีการแก้ไขปัญหาที่แยกแยะเหล่านั้น พร้อมทั้งให้เหตุผลด้วยการวิเคราะห์ระบบนั้น นักวิเคราะห์ระบบจะต้องกำหนดขอบเขตของการวิเคราะห์ และต้องกำหนดจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายในการวิเคราะห์นั้นด้วย นอกจากนี้ยังต้องทำความเข้าใจโครงสร้างลักษณะขององค์กรนั้นในด้านต่าง ๆ

กิจกรรมต่าง ๆ ของระบบการประมวลผลข้อมูล

1. เป็นผู้ที่ทำการวิเคราะห์ระบบงาน เพื่อค้นหาปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นของระบบ
2. เป็นผู้สร้างวิธีการที่เห็นว่าดีที่สุดหรือเหมาะสมที่สุดในการปฏิบัติงาน
3. นักวิเคราะห์ระบบจะต้องทำการพัฒนาระบบงานที่ได้ออกแบบระบบไว้
4. นักวิเคราะห์ระบบงานจะต้องทำการทดสอบระบบที่ได้ออกแบบขึ้นมาใหม่ให้มีความถูกต้อง
5. นักวิเคราะห์ระบบงานจะเป็นผู้ที่มีบทบาทในการติดตั้งระบบใหม่
6. นักวิเคราะห์ระบบงานจะต้องติดตามผลงานการปฏิบัติงานของระบบที่ได้ติดตั้งไว้

การวิเคราะห์ปัญหา

1. ความปลอดภัยในการเก็บรักษาข้อมูลขององค์กร ความเข้มงวดหรือมาตรการการรักษาความปลอดภัยที่ไม่ได้มาตรฐาน อาจจะนำไปสู่ปัญหาของระบบที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน
2. การกำหนดอำนาจหน้าที่ของบุคคลในการใช้ข้อมูลในระบบว่าบุคคลใดจะสามารถใช้ข้อมูลอะไรบ้าง
3. การกำหนดจุดมุ่งหมายของระบบข้อมูลที่มีอยู่ว่าจะถูกนำไปใช้ในลักษณะใดเพื่ออะไร ยังไม่ชัดเจน ทำให้นำไปสู่ความขัดแย้งกันในระบบข้อมูลปัจจุบัน

การวิเคราะห์ปัญหา

4. ปัญหาที่มักจะเกิดขึ้นบ่อย ๆ คือ การไม่มีระบบธุรกิจที่จะมารองรับการดำเนินงานที่มีอยู่ในปัจจุบันให้เพียงพอขององค์กร
5. ความถูกต้องและความแน่นอนของข้อมูลไม่ดีพอ
6. ในระบบงานที่มีข้อมูลมาก ๆ หากวิธีการเก็บข้อมูลไม่ดีพอ อาจจะนำมาซึ่งปัญหาได้ เช่น การค้นหาเอกสารที่ต้องการจะใช้เวลามาก สาเหตุนี้เป็นจุดเริ่มต้นของการนำเอาระบบคอมพิวเตอร์มาใช้แทนการเก็บข้อมูลโดยตู้เอกสาร
7. ผู้บริหารก็อาจเป็นสาเหตุหนึ่งของแหล่งที่มาของปัญหา เช่น การสั่งต่อของเอกสาร

การวางแผนงานเพื่อศึกษาปัญหา

1. การกำหนดหัวเรื่องของปัญหา (Subject)
2. กำหนดขอบเขตของปัญหา (Scope)
3. การกำหนดจุดประสงค์หรือเป้าหมายของการศึกษา (Objective)

การศึกษาผลกระทบของระบบงาน

1. ใครที่จะโดนกระทบ (Who)
2. ระบบงานจะส่งผลกระทบอย่างไร (How) นักวิเคราะห์ระบบจะต้องทำความเข้าใจว่าระบบงานที่พัฒนาขึ้นจะมีผลกระทบกับใครบ้าง โดยบุคคลที่ใดโดยกระทบอยู่ตำแหน่งใดของธุรกิจ

การเขียนรายงานแสดงหัวข้อปัญหา

รายงานแสดงหัวข้อปัญหาเป็นรายงานสั้น ๆ แสดงถึงความคืบหน้าในการศึกษาเบื้องต้นของการวิเคราะห์ระบบ และแสดงหัวข้อหลักของระบบที่จะทำการศึกษา ในรายงานฉบับนี้นักวิเคราะห์ระบบจะต้องเขียนคำอธิบายให้ชัดเจนถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ถ้าไม่สามารถชี้แจงได้ชัดเจนจะเป็นผลทำให้ผู้ว่าจ้างหรือผู้บริหารขาดความมั่นใจในความสามารถของนักวิเคราะห์ระบบ

สิ่งที่ควรมีในรายงานแสดงหัวข้อปัญหา

1. แนะนำถึงลักษณะของปัญหาทั่วไป เช่น หัวเรื่องของปัญหา (Subject) ขอบเขตของปัญหา (Scope) เป้าหมายในการแก้ปัญหา (Objectives)
2. อธิบายถึงแนวทางเบื้องต้นในการแก้ปัญหา
3. แสดงให้เห็นถึงส่วนที่ก่อให้เกิดปัญหา และก่อนที่ไปเกี่ยวข้องกับข้อมูล
4. ให้คำนิยามของปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างกระจ่างแจ้งชัดเจน

สิ่งที่ควรมีในรายงานแสดงหัวข้อปัญหา

1. เน้นให้เห็นถึงเป้าหมายในการศึกษาเพื่อทำการแก้ไขปรับปรุง
2. ให้คำแนะนำที่ดีเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น
3. อธิบายถึงหลักการหรือเหตุผลในการแก้ไข จากแนวความคิดของนักวิเคราะห์ระบบเอง ถ้ามีความจำเป็น
4. ให้กราฟรูปภาพ กราฟข้อมูล DFD รูปภาพ แผนภูมิในการอธิบายถึงปัญหาถ้าจำเป็น

การทำแผนภาพตารางเวลา

ในการวางแผนและวิเคราะห์ระบบ วงจรพัฒนาระบบ (SDLC) เป็นแผนภาพรวมของการศึกษา ในการวิเคราะห์ระบบ ตารางเวลาที่วางไว้อาจจะเปลี่ยนแปลงได้ทุกเวลา ตารางที่กำหนดขึ้นนี้เป็นเพียงแนวทางของนักวิเคราะห์ระบบว่าจะทำอะไรเมื่อใด การทำตารางเวลานี้ นักวิเคราะห์ระบบจะต้องเข้าใจชัดเจนถึงปัญหาที่เกิดขึ้น หมายถึง การกำหนดปัญหา (Problem Definition)

การศึกษาความเหมาะสม

ขั้นตอนของการศึกษาความเหมาะสมนี้เป็นขั้นตอนของการวิเคราะห์เบื้องต้น เพื่อเป็นการศึกษาและใช้ประกอบการตัดสินใจว่าจะพัฒนาระบบที่ใช้อยู่เดิมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นหรือจะพัฒนาระบบใหม่ทั้งหมด ในขั้นตอนที่นักวิเคราะห์ระบบ จะต้องทำความเข้าใจสภาพแวดล้อมของการทำงานในปัจจุบัน

การออกแบบโปรแกรม

1. การบรรลุวัตถุประสงค์หรือความต้องการของผู้ใช้
2. การใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม
3. การหลีกเลี่ยงความซับซ้อน
4. ระบบงานมีมาตรฐานเดียวกัน

การออกแบบโปรแกรม

5. ความถูกต้องและเชื่อถือได้ของระบบ
6. ความยืดหยุ่นของระบบ
7. ระบบงานได้ถึงเอาข้อดีจากอดีตมารวมไว้
8. ระบบงานให้ผลลัพธ์ที่เข้าใจได้ต่อผู้ใช้ระบบ

การออกแบบเพิ่มข้อมูลและฐานข้อมูล

1. เพิ่มข้อมูลแบบอนุกรม (Sequential)
2. เพิ่มข้อมูลแบบแรนดอม (Random/Direct)
3. เพิ่มข้อมูลไอแซม (ISAM: Sequential Access Mode)

หลักการออกแบบข้อมูลนำเข้า

1. ควรมีลักษณะที่ง่ายต่อการกรอก
2. ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการ
3. การออกแบบต้องให้ตรวจสอบความถูกต้องได้
4. มีลักษณะที่ดึงดูดต่อผู้ใช้

การออกแบบข้อมูลนำเข้าสู่ทางจอภาพ

1. พยายามให้การแสดงข้อมูลบนจอภาพดูเรียบง่ายไม่ซับซ้อน
2. พยายามให้การแสดงผลบนจอภาพมีมาตรฐานแบบเดียวกัน
3. จะเน้นให้เห็นถึงความแตกต่างของข้อมูลบางอย่างที่ต้องการ
4. เป็นการโต้ตอบระหว่างผู้ใช้ระบบกับจอภาพให้เป็นไปโดยธรรมชาติที่สุด

สิ่งที่ควรศึกษาในการออกแบบฟอร์ม

1. ควรรู้ถึงชนิดของเครื่องพิมพ์ที่ใช้ทำการพิมพ์แบบฟอร์มรายงาน
2. การเขียนรูปแบบของรายงานลงบนแผ่นผังร่างรายงาน
3. รูปแบบของกระดาษรายงาน

ขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรม

1. ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาหรือโจทย์ (Problem Analysis)
2. ออกแบบโปรแกรม (Program Design)
3. เขียนโปรแกรม (Program Coding)
4. ทดสอบโปรแกรม (Program Testing)
5. เขียนเอกสารประกอบโปรแกรม (Documentation)

การทดสอบการใช้งานของโปรแกรม (Program testing)

1. ทดสอบการทำงานของแต่ละโปรแกรม
2. สร้างข้อมูลสำหรับทดสอบโปรแกรม
3. ทดสอบการทำงานของชุดโปรแกรม
4. ทดสอบการสำรองแฟ้มข้อมูลและการเริ่มทำงานของระบบใหม่ การทดสอบเหล่านี้มีความจำเป็นในกรณีที่ระบบที่เกิดความผิดพลาดขึ้นมาอย่างกะทันหัน ซึ่งการสำรองแฟ้มข้อมูลตามระยะเวลาที่เหมาะสมก็จะช่วยให้การนำข้อมูลที่เสียไปนั้นกลับขึ้นมาอย่างง่ายดาย รวมทั้งการเริ่มทำงานใหม่ก็ต้องถูกต้องด้วย
5. เขียนเอกสารประกอบโปรแกรม

การทดสอบระบบ (System testing)

1. การทดสอบแบบกล่องดำ (Black Box Testing)
2. การทดสอบแบบกล่องขาว (White Box Testing)

การจัดทำเอกสารและคู่มือการใช้งานของโปรแกรม

1. คู่มือการใช้
2. คู่มือการปฏิบัติการ
3. เอกสารประกอบการฝึกอบรม

การปรับปรุงและพัฒนาโปรแกรม

การแปลงข้อมูล (Data Conversion) จัดเป็นกระบวนการส่วนหนึ่งของการติดตั้งระบบ และถือเป็นหนึ่งในกิจกรรมที่มีความสำคัญไม่น้อย โดยมีจุดประสงค์คือแปลงข้อมูลจากระบบเก่าให้สามารถใช้งานบนสภาพแวดล้อมของระบบใหม่ได้ ในการแปลงข้อมูลจะมีขั้นตอนและรายละเอียดมากมายที่จะต้องนำมาขบคิด เพื่อให้การแปลงข้อมูลจากระบบเก่ามายังระบบใหม่มีความถูกต้องสมบูรณ์ เพราะโครงสร้างข้อมูลที่เกิดขึ้นในระบบเดิมกับระบบใหม่ย่อมมีความแตกต่างกัน เช่น อาจจะใช้ชื่อฟิลด์ต่างกัน หรือกำหนดชนิดข้อมูลแตกต่างกัน

การปรับปรุงและพัฒนาโปรแกรม

1. การติดตั้งและปรับเปลี่ยนระบบ (Installation and Conversion System)
2. ส่วนการปรับเปลี่ยนระบบ (Conversion System) นั้น บางครั้งได้มีการติดตั้งระบบไว้แล้ว อาจจะต้องมีการปรับเปลี่ยนระบบเพื่อให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น การปรับเปลี่ยนไปสู่สิ่งใหม่ย่อมมีผลกระทบต่อผู้ใช้งานบางกลุ่มยังคงมีความคุ้นเคยกับวิธีการดำเนินงานแบบเก่า รวมทั้งข้อจำกัดในเรื่องความพร้อมในการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นทีมงานพัฒนาระบบจึงควรเลือกแนวทางที่เหมาะสมในการปรับเปลี่ยนจากระบบหนึ่งไปสู่อีกระบบหนึ่ง

จบการนำเสนอ

